

บทที่ 5

บทสรุปจากการศึกษานโยบายต่างประเทศของเวียดนามต่อลาว และกัมพูชา ระหว่างปี ค.ศ.2001 - ปัจจุบัน แนวโน้ม และข้อเสนอแนะ

บทสรุป

การดำเนินนโยบายต่างประเทศของเวียดนามต่อลาว และกัมพูชา ระหว่าง ค.ศ. 2001 - ปัจจุบันนั้น มีการสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในภูมิภาค และในโลก นับตั้งแต่เวียดนามทำการปฏิรูปประเทศในปี ค.ศ. 1986 นโยบายต่างประเทศก็ได้ปรับให้มีที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งก็คือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และทางความมั่นคง เวียดนามได้ใช้นโยบายการเปิดประเทศหลายทิศทาง นำไปสู่เป้าหมายในการปฏิรูปเศรษฐกิจ โดยการใช้ความสัมพันธ์ทางการทูต เพื่อกระชับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจเพื่อการพัฒนา เวียดนามหวังที่จะให้บรรยากาศแห่งสันติภาพในภูมิภาค เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศ และพยายามที่จะรักษาระดับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไม่ให้เกิดต่ำไปกว่าที่เป็นอยู่ท่ามกลางวิกฤตทางเศรษฐกิจในภูมิภาค และทั่วโลก

ความสำคัญทางเศรษฐกิจนำมาซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติอย่างแท้จริง เวียดนามไม่สามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้นจึงต้องอาศัยเศรษฐกิจเป็นตัวเชื่อม และเปิดประเทศไปสู่โลกภายนอกให้มากขึ้น เพื่อให้ประเทศสามารถพัฒนาไปได้ การดำเนินนโยบายต่างประเทศโดยการเปิดประเทศภายใต้นโยบายการปฏิรูปทางเศรษฐกิจนี้ นอกจากได้ทำให้เวียดนามได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจแล้ว ยังนำมาซึ่งสันติภาพ และเสถียรภาพในภูมิภาค อันเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของเวียดนามเอง จะเห็นได้ว่าตำแหน่งผู้ที่มีบทบาทในการบริหารประเทศเวียดนาม ณ ปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็น นง ดึก แหม่งห์ (Nong Duc Manh) เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งเวียดนาม นาย เหวียน มินห์ เจี๊ยต (Nguyen Minh Triet) ประธานาธิบดี และนาย เหวียน เติง ซุง (Nguyen Tan Dung) นายกรัฐมนตรี ล้วนแล้วแต่เป็นคนรุ่นใหม่ที่มีความพยายามในการปฏิรูปเศรษฐกิจของเวียดนามทั้งสิ้น

จากการศึกษานโยบายต่างประเทศของเวียดนามต่อลาว และกัมพูชา ระหว่าง ค.ศ. 2001-ปัจจุบัน เห็นได้ว่าเวียดนามได้ลดการใช้อิทธิพลครอบงำ และควบคุมลาว และกัมพูชาลง

จากในอดีตที่เคยดำเนินนโยบายซึ่งเน้นด้านความมั่นคง การเมือง การทหาร และความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ณ ปัจจุบันก็ได้เปิดกว้างให้มีความร่วมมือระหว่างกันในด้านเศรษฐกิจ สังคม และอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเวียดนามมีนโยบายต่างประเทศ ในลักษณะของการสร้างความสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาไปสู่ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ นำไปสู่การเอื้ออำนวยต่อแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ¹ และเวียดนามได้ล้มเลิกความคิดที่จะสร้างสหพันธรัฐอินโดจีนแล้ว นับตั้งแต่เวียดนามดำเนินนโยบายเปิดประเทศอย่างจริงจังในปี ค.ศ. 1991 แต่เวียดนามยังคงต้องการที่จะมีความสัมพันธ์พิเศษ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เพราะนอกจากลาว และกัมพูชาจะเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีเขตแดนติดต่อกันกับเวียดนามแล้ว ทั้ง 2 ประเทศยังมีความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ร่วมกันกับเวียดนามมาอย่างยาวนาน และเคยร่วมอุดมการณ์เดียวกัน

การสร้างความสัมพันธ์พิเศษของ 3 ประเทศขึ้นมาใหม่อีกครั้งเป็นไปได้ยาก ยิ่งกว่านั้นจุดประสงค์ที่เคยมีอยู่ร่วมกันระหว่างเวียดนาม ลาว และกัมพูชาพัฒนาไปได้น้อย อีกทั้งภายหลังจากที่ทั้งสองประเทศเข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียนแล้ว อิทธิพลของอาเซียนได้ขยายขอบเขตเข้าไปในกัมพูชา และลาวมากขึ้น ซึ่งเมื่อก่อนทั้งลาว และกัมพูชาต่างก็เคยอยู่ภายใต้การครอบงำของเวียดนาม ประกอบกับความจริงที่ว่าปัจจุบันลาว และกัมพูชาขยายความสัมพันธ์ทางการทูต และความร่วมมืออย่างกว้างขวางขึ้น ทั้งภายในเอเชีย ออสเตรเลีย ตลอดจนประเทศอื่น ๆ รวมทั้งอิทธิพลของจีนที่มีต่อลาว และกัมพูชาก็เพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ สามารถสังเกตได้ว่า การดำเนินนโยบายต่างประเทศของเวียดนามต่อลาวกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศของเวียดนามต่อกัมพูชา นั้นมีลักษณะความแตกต่างกันอยู่บ้าง เวียดนามนั้นมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับลาว มีความร่วมมือระหว่างกันเป็นจำนวนมาก มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลของทั้ง 2 ฝ่ายอยู่อย่างแน่นแฟ้นสม่ำเสมอ ส่วนความสัมพันธ์กับกัมพูชานั้น เวียดนามมีการดำเนินนโยบายแบบค่อยเป็นค่อยไปมากกว่า แต่ก็มีความต้องการมุ่งเน้นการกระชับความสัมพันธ์ รวมทั้งแก้ไขปัญหา หรือข้อพิพาทในอดีต พัฒนาการความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการค้า สามารถพิสูจน์ให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน

¹ "Press Conference on Foreign Policy and International Economic Integration," Ministry of Foreign Affairs of Vietnam, (<http://www.mofa.gov.vn/en/nr040807104143/nr040807105001/ns060424095434>), May 12, 2006.

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนาม และลาวนั้น สถาปนามิตรภาพ การต่อสู้ทางประวัติศาสตร์ และอุดมการณ์ทางการเมืองทำให้ลาวมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับเวียดนาม ลาวนั้นมีรูปแบบการปกครองเป็นระบอบสังคมนิยม เช่นเดียวกันกับเวียดนาม โดยพรรคประชาชนปฏิวัติลาว (Lao People's Revolutionary Party: LPRP) คือพรรคการเมืองเดียว ซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจสูงสุด กำหนดนโยบายต่างประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ลาวเริ่มปกครองในระบอบสังคมนิยม เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 1975 และเป็นพรรคที่มีความใกล้ชิดกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งเวียดนาม เนื่องจากเป็นพรรคคอมมิวนิสต์ที่เริ่มก่อตั้งในลาว นับตั้งแต่การยุบพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนในทศวรรษที่ 1950 นอกจากนี้ เมื่อลาวประสบปัญหา เช่นในช่วงฟื้นฟูสภาวะเศรษฐกิจ ภายหลังปี ค.ศ. 1997 ก็มีแนวโน้มในการให้ความสำคัญกับมิตรประเทศดั้งเดิม ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือเวียดนาม² มากกว่าประเทศอื่น ๆ

ในการเฉลิมฉลองครบรอบ 45 ปีความสัมพันธ์ทางการทูต และ 30 ปี ของลงนามสนธิสัญญามิตรภาพ และความร่วมมือ ของเวียดนาม และลาวในปี ค.ศ. 2007 ทางลาวได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนาม และลาวไว้ว่า “ด้วยความร่วมมือกับเวียดนาม ทั้งในระดับพรรคกับพรรค รัฐกับรัฐ และประชาชนกับประชาชน ลาวจะพยายามอย่างดีที่สุดในการธำรงไว้ซึ่งมิตรภาพอันดี ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น และความร่วมมือกับเวียดนาม”³

ขณะเดียวกัน แม้ว่าเวียดนาม และกัมพูชาจะมีความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ที่ขัดแย้งกัน ในช่วงที่เวียดนามยึดครองกัมพูชา ระหว่างปี ค.ศ. 1978 – 1990 แต่ ณ ปัจจุบัน รัฐบาลของกัมพูชา ก็นำโดยพรรคประชาชนกัมพูชา (Cambodian People's Party: CPP) ที่มีส่วนสืบเนื่องมาจากกลุ่มคอมมิวนิสต์กัมพูชาที่สนับสนุนเวียดนามในอดีต และนายกรัฐมนตรี ฮุน เซน ของกัมพูชาก็เคยหลบหนีการกวาดล้างของกลุ่มคอมมิวนิสต์กัมพูชาชาตินิยม (เขมรแดง) เข้าไปในเวียดนามมาก่อน ปัจจุบันนาย ฮุน เซน ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของกัมพูชาเป็นสมัยที่ 4 โดยมีวาระ 6 ปี (ค.ศ. 2008 - 2013) จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนาม และกัมพูชาในขณะนี้ อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ มีการร่วมมือระหว่างกันในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นประจำ

² สุนัย ฝาสุก, “ลาว,” เอเชียรายปี 2000/2543 (สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), น. 178.

³ “Viet Nam and Laos Vow to Preserve Friendship,” Ministry of Foreign Affairs of Vietnam, (http://www.mofa.gov.vn/en/cn_vakv/ca_tbd/nr040819103029/folder_listing?b_start:int=80), July 23, 2007.

เวียดนามมีการร่วมหารือกับลาว และกัมพูชาในระดับต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ในการแลกเปลี่ยนการเยือนทุกครั้ง และในทุกระดับระหว่างเวียดนาม กับลาว และเวียดนาม กับกัมพูชา หรือแม้แต่ในระดับพหุภาคี จะมีการกล่าวรำลึก และสดุดีถึงความสัมพันธ์ และความร่วมมือทางประวัติศาสตร์ นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจากทุก ๆ ฝ่ายของทั้ง 3 ประเทศ เวียดนามได้มีการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ ระหว่างเวียดนาม และลาว นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1930 - 2007 และระหว่างเวียดนาม และกัมพูชา เกี่ยวกับบทบาทของเวียดนามต่อการช่วยเหลือการปฏิวัติในประเทศกัมพูชา ในปี ค.ศ. 1978 - 1988⁴

เวียดนามได้พยายามกระชับความสัมพันธ์ และขยายความร่วมมือในด้านต่าง ๆ กับลาว และกัมพูชา แต่ในด้านที่มีความโดดเด่นเป็นรูปธรรมมากที่สุดก็คือ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการค้า เวียดนามเป็นประเทศที่เข้าไปลงทุนอยู่ในอันดับต้น ๆ ทั้งในลาว และกัมพูชา เวียดนาม และลาวต่างคาดหวังไว้ว่า ในปี ค.ศ. 2010 จะมีมูลค่าทางการค้าระหว่างกันประมาณ 1 พันล้านเหรียญสหรัฐ และเพิ่มขึ้นอีก 5 ปี ข้างหน้าเป็น 2 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในปี ค.ศ. 2015 ส่วนมูลค่าการค้าระหว่างเวียดนาม และกัมพูชานั้น คาดว่าจะอยู่ที่ 2 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในปี ค.ศ. 2010 และเพิ่มขึ้นเป็น 6.5 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในปี ค.ศ. 2015 สาเหตุที่มูลค่าการค้าระหว่างเวียดนาม และลาว มีจำนวนน้อยกว่ามูลค่าการค้าระหว่างเวียดนาม และกัมพูชามาก ส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจาก ลาวมีความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างค่อยเป็นค่อยไป การลงทุน และการค้าระหว่างเวียดนาม และลาว นอกเหนือไปจากโรงผลิตไฟฟ้าพลังงานน้ำแล้ว ก็จะมีอยู่ในด้านของการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ในทางตรงกันข้าม มูลค่าการค้าระหว่างเวียดนาม และกัมพูชา มากกว่าร้อยละ 50 ได้มาจากการค้าชายแดน ซึ่งทั้ง 2 ประเทศ ได้ให้ความร่วมมือในการเปิดด่าน และเขตเศรษฐกิจตามแนวชายแดนระหว่างกันอยู่หลายแห่ง

นอกเหนือไปจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่เวียดนามพยายามดำเนินนโยบายต่อลาว และกัมพูชาแล้ว การร่วมกันหาข้อตกลง เพื่อการปักปันเขตแดนให้เสร็จสมบูรณ์ และการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทตามแนวเขตแดน รวมไปถึงความร่วมมือแบบหุ้นส่วนในระดับท้องถิ่น หรือบ้านพี่เมืองน้อง (Sister Cities) ระหว่างจังหวัดต่าง ๆ ของเวียดนาม กับแขวงต่าง ๆ ในลาว และจังหวัดต่าง ๆ ในกัมพูชา ก็มีพัฒนาการความร่วมมือที่เห็นได้อย่างชัดเจนด้วยเช่นกัน

⁴ "Books on relations with Laos, Cambodia sped up," Viet Nam News Agency, (<http://english.vietnamnet.vn/politics/2008/08/796640/>), August 7, 2008.

แนวโน้ม

จากการศึกษานโยบายต่างประเทศของเวียดนามต่อลาว และกัมพูชาระหว่าง ค.ศ. 2001-ปัจจุบัน ชี้ให้เห็นว่าความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เป็นสิ่งที่มีการขับเคลื่อนมากที่สุด ไม่เพียงแต่เป็นความร่วมมือในระดับทวิภาคีเท่านั้น แต่เวียดนาม ลาว และกัมพูชายังมีการประสานงานระหว่างกันในระดับพหุภาคีด้วย การจัดตั้งสามเหลี่ยมการพัฒนา (CLV Development Triangle) เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างกัน เพื่อพัฒนาพื้นที่บริเวณเขตชายแดนที่ติดต่อกัน ที่เรียกว่า Diamond Triangle แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือของ 3 ประเทศ ที่ปรารถนาให้มีการบูรณาการในการพัฒนาทางเศรษฐกิจระหว่างกัน แม้ว่าจะเป็นพื้นที่เพียงบางส่วนของแต่ละประเทศก็ตาม

ดังนั้น จากการนำแนวคิดเรื่องเขตเศรษฐกิจ NETs (Natural Economic Territories) มาใช้เพื่อวิเคราะห์ และอธิบายแนวโน้มของนโยบายต่างประเทศของเวียดนามต่อลาว และกัมพูชา ในอนาคต คือ เวียดนาม ลาว และกัมพูชา มีโอกาสที่จะพัฒนาไปสู่การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจในระดับอนุภูมิภาค (Sub-regional Economic Zone) อินโดจีนขึ้น ตามแนวคิด NETs ที่เขตเศรษฐกิจเกิดจากความร่วมมือของประเทศ 3 ประเทศขึ้นไป และมีความเกี่ยวพันกันทางเศรษฐกิจ ความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ พันธกรณีทางการเมือง และสาธารณูปโภค ซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่เวียดนามพยายามสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับลาว และกัมพูชาทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้ จึงมีความเป็นไปได้ว่า การพัฒนาให้เกิดเขตเศรษฐกิจในระดับอนุภูมิภาคระหว่าง 3 ประเทศนั้น มีโอกาสเกิดขึ้นได้ แต่จะอีกนานเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับศักยภาพ ความร่วมมือ และความมุ่งมั่นของทั้งเวียดนาม ลาว และกัมพูชา หากในอนาคตสามารถพัฒนาให้เกิด “เขตเศรษฐกิจอินโดจีน” ขึ้นได้จริง การพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคอินโดจีน ก็ส่งผลต่อทั้งเสถียรภาพ และความรุ่งเรืองก้าวหน้าในอนาคตของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างยิ่ง นอกจากนี้ สิ่งที่เวียดนามต้องการสูงสุด คือ การดำเนินนโยบายต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง นำไปสู่เป้าหมายที่จะพัฒนาไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรม (Industrialised Country) ก็อาจไม่ไกลเกินเอื้อม

ทั้งนี้ นอกเหนือไปจากสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ที่ทั้ง 3 ประเทศได้มีความร่วมมือรวมอยู่ในระดับพหุภาคี ที่นอกเหนือไปจากกลุ่มประเทศอินโดจีนแล้ว เวียดนาม ลาว และกัมพูชา ยังมีส่วนร่วมอยู่ในกรอบความร่วมมือต่าง ๆ ดังนี้ ความร่วมมือลุ่มแม่น้ำโขง-คงคา (Mekong – Ganga Cooperation: MGC) โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub – Region: GMS) ยุทธศาสตร์ความ

ร่วมมือทางเศรษฐกิจ อีรวดี-เจ้าพระยา - แม่โขง ระหว่างกัมพูชา ลาว พม่า ไทย และเวียดนาม (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) โครงการเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก - ตะวันตก (East - West Economic Corridor Development Program: EWEC) และความร่วมมือในกรอบคณะกรรมการโครงการแม่น้ำโขง (Mekong River Commission: MRC) เป็นต้น

ส่วนแนวโน้มของความสัมพันธ์ในภาพรวมนั้น เมื่อพิจารณาจากพัฒนาการของความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างเวียดนามกับลาว และเวียดนามกับกัมพูชา การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกันในทุกสาขา และทุกระดับน่าจะพัฒนาต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีกรอบความร่วมมือทั้งในระดับทวิภาคี และพหุภาคีตามข้างต้นเป็นกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญ

ประโยชน์ และปัจจัยสนับสนุน

จากการศึกษานโยบายต่างประเทศของเวียดนามต่อลาว และกัมพูชาระหว่าง ค.ศ. 2001-ปัจจุบัน มีประโยชน์ และปัจจัยสนับสนุนความร่วมมือระหว่างกัน ของทั้ง 3 ประเทศ ดังนี้

1. การดำเนินนโยบายต่างประเทศของเวียดนามต่อลาว และกัมพูชา เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันนั้น ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ และยกระดับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนร่วมกัน อันเนื่องมาจากความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่นระหว่างจังหวัด/แขวง ที่มีเขตแดนติดต่อกัน และความสัมพันธ์ระหว่างประชาชน

2. เวียดนามนั้นมีระบบการเมืองที่มั่นคง และมีความได้เปรียบทางจุดที่ตั้งยุทธศาสตร์ ส่วนลาวก็มีศักยภาพที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งผลิตไฟฟ้าที่สำคัญ และเป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้าของภูมิภาค นอกจากนี้ ความคล้ายคลึงกันในอุดมการณ์ทางการเมืองของเวียดนาม ลาว และกัมพูชา คือ ระบอบการปกครองแบบรวมอำนาจ ทำให้สามารถบรรเทาข้อขัดแย้งลงบ้างในบางประเด็น เช่น ปัญหาด้านการเคารพสิทธิมนุษยชน และการพัฒนาประชาธิปไตย เป็นต้น

3. ความร่วมมือระหว่างทั้ง 3 ประเทศ สามารถก่อให้เกิดการยกระดับการพัฒนาภายในอนุภูมิภาค และส่งเสริมให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น

4. นอกจากความสัมพันธ์ที่มีเวียดนามเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างลาว และกัมพูชา และการพัฒนาความร่วมมือระหว่างทั้ง 2 ประเทศในระดับทวิภาคี ก็มีส่วนช่วยเกื้อหนุนให้พัฒนาการความร่วมมือของ 3 ฝ่ายดำเนินไปอย่างราบรื่นมากยิ่งขึ้นด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างลาว และกัมพูชานั้น ยังคงเป็นมิตรไมตรีที่ดีต่อกัน ในปี ค.ศ. 2004 นายกรัฐมนตรี ฮุน เซน ของกัมพูชาได้เดินทางไปเยือนลาว และร่วมเป็นสักขีพยาน ในการลงนามความตกลงระหว่าง 2 ประเทศ ได้แก่ เรื่องยกเลิกข้อกำหนดให้ใช้การตรวจตราหนังสือเดินทาง (Visa) สำหรับประชาชนของ 2 ประเทศที่เดินทางติดต่อกัน และความร่วมมือด้านการศึกษา โดยการแลกเปลี่ยนนักเรียนระหว่างกัน ในด้านการคมนาคม ลาวได้มีเส้นทางหลวงหมายเลข 13 ทางตอนใต้ เชื่อมกับทางหลวงหมายเลข 7 ในกัมพูชา ซึ่งทำให้การขนส่งทางบกจากลาวไปยังอ่าวไทย ผ่านเมืองสีหนุวิลล์ ในกัมพูชาเป็นไปด้วยความสะดวก นอกจากนี้ ยังเป็นเส้นทางเชื่อมสู่นครโฮ จี มินห์ และจังหวัดต่าง ๆ ในเขตที่ราบปากแม่น้ำโขงของเวียดนามอีกด้วย

ปัญหา และอุปสรรค

การดำเนินนโยบายต่างประเทศของเวียดนามต่อลาว และกัมพูชา และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกัน อาจมีปัญหา และอุปสรรคในความร่วมมือ และการดำเนินการต่าง ๆ ดังนี้

1. โครงการมีแนวโน้มว่าจะก้าวหน้าอย่างเชื่องช้า หากยังคงมีความหวาดระแวงหลงเหลืออยู่ระหว่างทั้ง 3 ประเทศ

ความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ที่ไม่ราบรื่นระหว่างเวียดนามกับกัมพูชา สามารถส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างทั้ง 2 ประเทศได้ ถ้ากัมพูชายังคงมีความหวาดระแวงต่อเวียดนามอยู่ในเรื่องของความมั่นคง การตัดสินใจดำเนินการใด ๆ อาจเป็นไปด้วยความล่าช้า

2. ทั้งเวียดนาม และลาว แม้จะไม่จำเป็นต้องวิตกกังวลกับเสถียรภาพของรัฐบาล อันเนื่องมาจากระบบการปกครอง แต่การที่มีกลุ่มผู้ต่อต้านพรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายได้ไม่มากนักในอนาคต

ส่วนสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมภายในกัมพูชา โดยเฉพาะปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองภายใน ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยของกัมพูชา มีการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป แม้ว่านาย ฮุน เซน นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันของกัมพูชา ได้มีบทบาททางการเมือง และมีอำนาจในการบริหารประเทศมาเป็นระยะเวลานาน แต่ความมั่นคงของรัฐบาลนั้น ก็ยังคงมีความไม่แน่นอนปรากฏอยู่ เนื่องมาจากข้อกังขาในด้านความโปร่งใสของระบบประชาธิปไตยในกัมพูชา และการถดถอยทางเศรษฐกิจ เนื่องจากวิกฤติการณ์ด้านพลังงาน และปัจจัยแทรกซ้อนอื่น ๆ เช่น โรคระบาด ภัยพิบัติทางธรรมชาติ การก่อการร้าย เป็นต้น

3. ความเหลื่อมล้ำ และความไม่เท่าเทียมกันในการพัฒนาประเทศของทั้ง 3 ประเทศ ทั้งลาว และกัมพูชาต่างก็เป็นประเทศยากจน พัฒนาการของความร่วมมือมีแนวโน้มที่จะเป็นไปอย่างล่าช้า

4. ข้อจำกัดในด้านเงินทุน เทคโนโลยี และประสบการณ์ รวมทั้งการขาดแคลนบุคลากรที่มีความชำนาญในการปฏิบัติงานทำให้เกิดความล่าช้า

5. การปิดกั้นข้อมูลข่าวสารของทั้งเวียดนาม ลาว และกัมพูชา ในเวียดนาม มีการจำกัดเสรีภาพของสื่อ กระทรวงวัฒนธรรม และข้อมูลข่าวสาร (Ministry of Culture and Information) ทำการควบคุมสื่อทุกประเภท การเผยแพร่ใด ๆ ที่เข้าข่ายไปในทางตรงกันข้ามกับอุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งเวียดนามจะต้องถูกลงโทษ นอกจากนี้ การแสดงความคิดเห็นใด ๆ ที่ไม่เห็นพ้องกับรัฐบาล ก็ถือว่าการละเมิดฝ่าฝืนด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ การจำกัดเสรีภาพในด้านต่าง ๆ ของประชาชน อาจส่งผลให้ไม่เกิดการพัฒนา หรือความคิดริเริ่มที่หลากหลาย

ส่วนลาวนั้นมีการดูแลสื่ออย่างเข้มงวด รัฐบาลเป็นผู้ควบคุมหนังสือพิมพ์ และการเผยแพร่ข่าวสารทั้งหมด ฝ่ายกัมพูชา แม้จะมีนโยบายไม่ปิดกั้นเสรีภาพของสื่อจากทางรัฐบาลก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติกลับกลายเป็นในทิศทางตรงกันข้าม

6. ความล่าช้าของการพัฒนาข้อมูลข่าวสาร แม้ว่าปัจจุบันความร่วมมือส่วนใหญ่ของเวียดนามต่อลาว และกัมพูชา จะเป็นความร่วมมือในระดับรัฐบาลต่อรัฐบาล มีการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลถึงกันโดยตรง แต่ในโลกยุคปัจจุบันการเผยแพร่ข้อมูล ถือเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับประเทศเวียดนามนั้น มีการเผยแพร่ข้อมูลอยู่อย่างสม่ำเสมอ อย่างไรก็ตาม การนำเสนอทั้งหมดมาจากการควบคุมของรัฐบาล ในขณะที่ลาว และกัมพูชานั้น มีความล่าช้าในการพัฒนาข้อมูลข่าวสารออกสู่สาธารณชนเป็นอย่างมาก เห็นได้อย่างชัดเจนจากการเผยแพร่ข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต ที่ข้อมูลไม่เปลี่ยนแปลงให้ทันต่อเหตุการณ์ หรือมีข้อจำกัดในด้านภาษา กล่าวคือไม่มีข้อมูลภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ ก็อาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยภายในด้านต่าง ๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ซึ่งความล่าช้าของการพัฒนาข้อมูลข่าวสาร อาจเป็นอุปสรรคต่อการดึงดูดความสนใจ ให้เกิดความร่วมมือจากประเทศอื่น ๆ ได้ ซึ่งก็จะส่งผลให้การพัฒนาเกิดความล่าช้า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาความร่วมมือระหว่างเวียดนาม ลาว และกัมพูชา มีดังนี้

1. ยกกระตบสถานะทางเศรษฐกิจของทั้ง 3 ประเทศ พยายามลดช่องว่างความแตกต่างของระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมให้มีสาธารณูปโภคที่ทันสมัย
2. ส่งเสริมนโยบายการต่างประเทศในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประชาชน (People-to-People Diplomacy) ของเวียดนาม ลาว และกัมพูชา เพื่อเป็นฐานการพัฒนาความร่วมมือในระดับ และชั้นอื่น ๆ ต่อไป
3. กล่าวชี้แจงถึงความชัดเจนของลักษณะ และประเด็นของความร่วมมือ เพื่อเป็นหลักประกันว่าไม่ได้ก่อให้เกิดภัยคุกคามกับนานาประเทศ และควรแสดงให้เห็นถึงบทบาทของทั้ง 3 ประเทศในบริบทของอาเซียนว่า ประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ สามารถวางใจได้ เพราะความร่วมมือระหว่างเวียดนาม ลาว และกัมพูชาเป็นความร่วมมือที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจร่วมกัน มิได้เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความแตกแยกในภูมิภาคแต่อย่างใด

ในการนี้ ขอส่งทำยการศึกษานโยบายต่างประเทศของเวียดนามต่อลาว และกัมพูชา ระหว่าง ค.ศ.2001 - ปัจจุบัน ด้วยวาทะของเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม นาย นง ดึก แหมงห์ (Nong Duc Manh) ที่ได้กล่าวไว้ว่า “เวียดนามจะก้าวไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม และทันสมัย ในขณะเดียวกัน ก็จะคงไว้ซึ่งความร่วมมืออันดี และมิตรภาพที่แน่นแฟ้นกับลาว และกัมพูชาต่อไป”⁵

⁵ “Party chief underlines depth of ties with neighbours,” Ministry of Foreign Affairs of Vietnam, (<http://www.mofa.gov.vn/en/nr040807104143/nr040807105001/ns090520075449Z>), May 24, 2009.